

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Dominica laetare

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

Christus fortior est, arma ejus abstulit, in quibus confidebat, & spolia distribuit. Quin adhuc dum ad dextram Patris sedens contra Draconem hunc ruffum, qui nos accusat coram Deo noctes atque dies, acriter nos defendit, Apoc. 12. vers. 7. & breviter sub pedibus nostris conteret, Rom. 16. v. 20.

5. *A diverso studio*, v. 23. quasi dicat: Me non habere fœdus cum Beelzebub, vel hinc liquidissimè patet, quia mea & Satanæ opera planè sunt diversa, imò contraria, ego sum veritas, Joh. 14. v. 6. ille pater mendacii, Joh. 8. v. 44. Ego lux vera, Joh. 1. v. 9. ille princeps tenebrarum, Eph. 6. v. 12. Ego pater omnis boni, Jac. 1. v. 16. ille author omnis mali, unde κατ' ἐξοχὴν *worps der Arge / oder der Böse* dicitur, Matth. 13. v. 19.

Notetur hæc Christi sententia contra Neutralistas, qui Deo simul & Mammonæ servire volunt, Matth. 6. v. 24. sed videant, quomodo conscientiam suam liberent, nulla siquidem est communio lucis & tenebrarum, 2. Cor. 6. v. 15.

II. *Exhortatoria*. Quia enim Christus videbat multos esse inspectatores, qui non considerabant periculum, in quo singulis momentis versabantur propter Satanam hostem illum ἀπὸ τοῦ γενεῆς humani, quasi in speculo ipsis ob oculos ponit

1. *Diaboli molimina*, quod non dormit, sed indefesso studio circumvagatur, si hac non succedit, alia rem aggreditur via, ut historia Jobi testatur. c. 1. v. 7. imò si vel maximè repellatur semel atque iterum, tamen redit impudentissimus spiritus, & multiplicato agmine nihil intentatum relinquit, ut domum pristinam recuperare possit.

Hoc probè considerate vos mei. Ecce vigilat hostis, & vos dormietis! O scelus! ô dedecus! vigilate & orate, ne intentionem incidatis, Matth. 26. v. 41.

2. *Summa discrimina*, quod extrema hominis illius pejora fiunt primis. Nam spiritus isti complicato molimine cor ejus justo Dei judicio securitatem præcedentem punientis planè captivant & occæcant, quo pertinet dictum Petri 2. c. 2. v. 20. seqq.

Caveamus igitur, ne per securitatem Diabolo viam aperiamus ad obsessionem spirituales, sed firmiter ipsi resistamus per fidem, 1. Pet. 5. v. 9. fides enim est ferramentum illud, quo Christo tanquam angulari lapidi conjungimur, 1. Pet. 2. v. 5. & quamdiu cum ipso uniti manemus, tuti sumus à Satanæ insidiis. Nam major est qui in nobis est, quam qui in mundo est, 1. Johan. 4. vers. 4.

Dominica Lætare.

Evangelium Joh. 6. v. 1. 15.

Magnum fuit miraculum, quod ad introitum Prophetæ Elisæi in domum viduæ illius Propheticæ oleum repente in urceolo

ejus cœpit exrescere, adeoque multiplicari, ut vas domesticis non potuerit comprehendere, sed aliunde mutuo sumere necesse fuerit, & quod in eodem capite describitur,

non

non minus est eo, quod jam narravimus. Nam vir quidam veniebat de Baal Salifa, & offerebat Prophetae panes primitiarum hordeaceos viginti, quos ille dabat famulo, ut distribueret inter presentem populum. Famulus respondet: Quantum hoc est, ut apponam coram centum viris. Cui Propheta: Da populo ut comedat. Hoc enim dicit Dominus: Comedent & supererit, quod & factum est juxta verbum Domini, 2. Reg. 4. v. 3. & seqq. 42. 43. Sed multò majus est tamen, quod in Evangelio nobis hodiè proponitur, ubi quinque panes hordeacei & duo pisciculi adeò multiplicantur, ut quinque hominum millia, præteritis mulieribus & pueris, quorum etiam sine dubio, non exiguus fuit numerus, cibati atque saturati sunt, relictis duodecim fragmentorum cophinis, quantum antea in parato non fuerat.

Nos historici hujus miraculi descriptionem hæc vice perlustrabimus, quæ tribus partibus absolvitur, ut sunt,

I. *Suscepta consultatio.*

II. *Miraculosa cibatio.*

III. *Consequens operatio.*

J.J.

EXEGETIS.

Veneranda antiquitas presentem Dominicam egregio ornavit titulo, & Dominicam Lætare appellavit ex Esa. 66. v. 10. Propter Evangelii pericopen, quæ hodie explicari ordinata est, & amplam lætandi materiam nobis suppeditat, si consideramus vel cor Christi misericors, quo commotus turbam accedentem miraculosè cibati: vel oculos vigiles, quibus nos aspicit: vel manus omnipotentes, quibus panes acceptos multiplicat. Ponderanda igitur

I. *Occasio*, quomodo ad miraculi hujus operationem devenerit. Illa duplex ponitur in I. parte prælecti Evangelii:

1. *Itineris nervus*, qui valde notabilis est

1. *Ratione impulsivæ*. Nam *μετὰ ταῦτα*, inquit Evangelista, & respicit his verbis ad triste nunciium, quod Christus de morte Johannis Baptistæ acceperat, ut reliqui Evangelistæ exponunt. Hæc causa fuit, quod in desertum concessit, ut eo modo tam periculum vitaret, quàm à laboribus vocationis paulisper respiraret, Matth. 14. v. 13. Marc. 6. v. 31.

Docet nos suo exemplo, fugam esse licitam, & piam aliquam recreationem post exanthlatos labores vocationis Deum ministris suis non invidere, juxta versiculum:

Quod caret alternâ requie durabile non est. Nam frequens meditatio est afflictio carnis, inquit Salomo Eccles. 12. v. 12.

2. *Ratione expeditionis*. Nam ab it trans mare Galilææ, quod est Tiberiadis, quo nomine more hebræorum, quamvis aquarum collectionem mare appellantium, lacus Genesareth intelligitur, qui ab urbe adjacente Tyberiadis dicitur, Joh. 21. v. 1.

Videtis hæc dilecti, conditionem omnium verè fidelium in hoc mundo. Pontifices & Prælati Hierosolymitani in amplissimis palatiis degebant, & ex animi voto lautissimè victitabant, Christus autem, qui viam Dei in veritate docet, Matth. 22. v. 16. & tam fideliter officio suo fungitur, ut nec spatium habeat, manducandi, Marc. 6. v. 31. in exilium ire cogitur, & vix habet quò caput reclinet, Matth. 8. v. 20.

Parem fortunam expetiuntur omnes fideles ipsius discipuli in hodiernum diem, qui lampas contempta sunt apud cogitationes divitum, Job. 12. v. 5. dumque coron-

nantur hi rosis; Sap. 2. v. 8. Illi spinis incedere coguntur, & variis expositi sunt calamitatibus, Pl. 34. v. 20. sed committamus sortes nostras Domino, ille fugas nostras numerabit, & lachrymas nostras colliget in utrem suum, Pl. 56. v. 9.

3. *Ratione terminationis.* Nam in desertum secedit, & montem cum discipulis suis ascendit. O quoties adhuc hodie Deus nos in desertum ducit, hoc est, indigentiam corporalem & externam experiri patitur, sed ascendite cum Christo montem, Vos mei,

1. *Prece devotâ,* exemplo Davidis, Pl. 121. v. 1.

2. *Mente piâ,* Col. 3. v. 1. 2.

3. *Fide indubiâ,* & certò tibi persuadeat Patrem qui in altissimo cœli monte habitat & humilia respicit, Psal. 113. v. 6. auxilio suo tempore opportuno tibi affuturum. Nam oculi ejus super timentes eum, & in eis qui sperant super misericordia ejus, ut eruat à morte animas eorum, & alat eas in fame, inquit Regius Psaltes, Pl. 33. v. 18. 19.

2. *Populi zelus.* Nam sequebatur eum turba multa, inquit Evangelista, ^{ut} miracula viderent, quæ faciebat super his qui infirmabantur. Reliqui Evangelistæ addunt, quod itinere pedestri, Matth. 14. v. 13. & tanto fervore Christum secuti sint, ut prævenirent ipsum, Marc. 6. v. 33.

Erubescant nostri Auditores, qui non catervatim sed sigillatim in templo comparent, quando Christus per ministros suos concionatur, ut sine ulla difficultate præfertim in concionibus hebdomadariis uno vel altero conceptu inter perorandum numerari possint. Non per mare Tyberiadis longo circuitu Christum sequuntur, sed quamvis propè Ecclesiam habitent, concio-

nis gratiâ ne pedem quidem domo exerunt. Non per integrum diem ad vesperam usque, quod de turba præsentè Matthæus cap. 14. vers. 15. & Marcus 6. vers. 35. commemorat, apud cultum divinum perseverant, sed ne horulam quidem absque tædio auscultant.

Pudeat nos extremæ hujus socordia; quam certo certius extrema *πανοληθγία* insequetur, 2. Chron. 36. vers. 16. Amos. 8. vers. 12. 13. 2. Thess. 2. vers. 11. Ergò caveamus & ambulemus in luce, dum lucem habemus, ne tenebræ nos comprehendant, Joh. 12. vers. 35. 36.

3. *Commodum tempus.* Erat enim proximum pascha dies festus Judæorum, ubi Hierosolymis convenire, & ex informatione Pontificum agni paschalis & omnium sacrificiorum Leviticorum significationes piè considerare debebant, sed doctrina illa divina planè depravata erat. Pontifices negotiabantur cum sacrificiis & doctrinam de Messia negligebant. Hinc populus velut grex sine Pastore oberrabat *ἐκλελυμένος* *ἢ ἔρημνός*, Matthæus 9. vers. 36. Hoc ipso Christus movetur ad misericordiam, & non solùm animas pascat cibo verbi cœlestis, sed etiam corpora ipsorum pane & piscibus miraculosè saturat, ut inde cognoscat, se esse cibatorem illum antiquum, qui in deserto olim circa hoc anni tempus patres ipsorum pane cœlitus depluto pavit, Exod. 16. vers. 15. hinc vocatur *ἀρχιποιμὴν*, 1. Pet. 5. vers. 4. qui ipse requirit oves suas & vísitat eas, Ezech. 34. v. 11. 16.

Quod autem prope erat pascha, & tamen Christus non Hierosolymam ascendit, sed in Galilæam secedit, notant Doctores, factum esse propterea, ut paulatim solveret legem, & ostenderet animadvertentibus

tentibus cessasse figuram, ut veritas adveniret, quæ Chrylostomi & Theophylacti opinio est, & confirmatur Col. 2. vers. 16. 17.

II. *Christi quaestio.* Postquam enim copiosam illam turbam videt ad se venire, quaerit ex Philippo, unde ememus panes, ut hi manducent. Non autem quaerit ex ignorantia, quia est ipsa Patris sapientia, 1. Cor. 1. vers. 24. neque ex consilii inopia, quasi nesciret saturationis medium, est enim consiliarius, Esa. 9. vers. 6. hinc discretè addit Evangelista: ipse sciebat, quid esset factururus, vers. 6. sed ut ostenderet, se paternam eorum curam gerere, qui ipsum audiunt & sequuntur. Deinde ut tentaret Philippum, quam causam Evangelista exponit, hoc est, ut exploraret fidem ejus, an serio crederet, quod Christus etiam in deserto tantam hominum copiam alere possit.

Eodem modo adhuc hodie suos quandoque ad examen vocat & inquit, quid ex verbo didicerint. Nam Sapientia, id est, filius Dei ludit in orbe terrarum, Prov. 8. v. 30. id est, delectatur puerili nostra sapientia, & spiritualem nostram in divinis stoliditatem ceu Pater ludens cum liberis paternè tolerat, ut verè dicatur *φινὰν ἰδρωπιος*, Tit. 3. v. 4. quò pertinet etiam tentationes, quas Deus immittit fidelibus suis, ut examinet fidem ipsorum, & hoc examine tam sibi ipsis, quam aliis melius innotescat, quos quantosque profectus in verbo Dei fecerint. Nam Deus neminem tentat ad malum, Jac. 1. v. 13. sic tentavit Abramum, Gen. 22. v. 1. in quò omnes calamitates, quas in hujus vitæ ergastulo sustinere cogimur, sunt tales *πειρασμοί*, 1. Pet. 4. v. 12.

III. *Apostolorum responsio*, quam expediunt dupliciter:

1. *Calculando*, quod Philippo ascribitur Evangelista. Is ad Arithmeticam se confert, & ducentorum, inquit, denariorum panes non sufficiunt, ut quisque pusillum accipiat. Ducenti denarii respondent ex sententia Doctorum triginta florenis Rhenanis, quibus secundum supputationem Arithmeticam justa proportione in capita distributis singulis portiuncula panis quæ obolo venit, distribuenda foret.

Unde apparet Philippi in rebus Oeconomicis peritia & sagacitas, quæ aliàs laudem meretur, sed hic operam suam frustra collocat. Viæ enim & cogitationes Dei non sunt viæ & cogitationes nostræ, Esa. 55. vers. 8.

2. *Pervestigando*, quod de Andrea dicitur. Is discurret hinc inde, & sollicitè inquit, quid in parato esset, sed nihil invenit præter quinque panes hordeaceos, & duos piseiculos, & quid hoc inter tam multos?

Hanc quaestionem sæpe repetunt hodie multi Patres familiars & calculos subducunt, numerantes septimanas & dies, adeoque victus tenuitatem cum multitudine domesticorum conferentes, ubi fere semper clausula est, quid hoc inter tam multos? quæ species est diffidentiae ethnicae, cujus exempla extant Num. 11. v. 21. v. 22. Exod. 16. v. 2. 2. Reg. 7. v. 2.

Sed mortificanda est hæc diffidentia verbo Dei, quod paternam clementiam, omnipotentiam & sapientiam Dei nobis commendat. Hoc triplici filo nitamur, & non dubitemus, qui nondum natis nobis in utero materno focum apparavit, qui corvos pascit & lilia vestit, necessaria quoque vitæ alimenta in se sperantibus suppeditabit. Quod si autem victum habemus & amicum, contenti simus, 1. Tim. 6. v. 8.

mus, dum exaudit cœlos, & illi exaudiunt terram, & terra exaudit triticum & vinum & oleum, *Os. 2. v. 21. 22. conf. Deut. 28. v. 12. Pl. 104. v. 13. 14. 15.* Tempore sationis agricola unum atque alterum modium frumenti, qui vix per unum atque alterum diem familiæ ipsius alendæ sufficerent, in agrum deportat, & disseminat, sed ita multiplicatur mensium aliquot spatio, ut multis plaustris in horreum invehantur. Ita etiam multiplicat alia terræ nascencia, multiplicat pisces, multiplicat gallinas & anseres, multiplicat pecora, & distinctis anni temporibus distincta nobis fercula & obsonia præparat. Hæc magna sunt miracula, sed asiduitate vilescunt, ut Augustinus loquitur. Agnoscamus igitur Christi omnipotentiam, quæ è minutis magna, & è nullis aliqua facere potest, *Rom. 4. v. 17.*

2. *Populi saturatio.* Nam omnes impleti sunt, inquit Evangelista. Quandoque accidit, ut panis non saturet, & hæc est pœna Dei, *Hos. 4. v. 10. Hagg. 1. v. 6.* Sed hinc benedictione Christi sanctificati panes ita saturant turbam præsentem, ut pleni recedant omnes, quod græcum ἐνεπλήσθησαν evidenter arguit.

Hoc igitur agamus, ut benedictionem divinam piis precibus impetremus, sine qua vanum est ante lucem fugere, *Plal. 127. v. 2.*

& quò plus laboraveris, tantò minus invenies, *Eccl. 8. v. 17. conf. Prov. 10. v. 21. Sir. 11. v. 31. 12.*

De Tertio.

Restat ut videamus etiã consequentem miraculi operationem, quæ duplex est,

1. *Salutaris.* Nam agnoscit turba ex hoc miraculo, quod Christus sit magnus ille Propheta, quem Deus olim populo suo promissit, *Deut. 18. vers. 18.* hic enim est finis & usus miraculorum Christi, ut credamus argumentum eorum inducti Jesum esse Christum filium Dei, & ut credentes vitam habeamus per nomen ipsius, *Joh. 20. v. 31.*

2. *Secularis.* Nam in Regē Christum eligere cogitant, quia vanâ opinione de Messia imbuti erant, & Regem terrenum ipsum fore sperabant, sed Christus quam primum hoc ipsorum consilium animadvertit, subducit sese, & secedit in montē ipse solus, ut hanc præposterâ & intempestivam coronationem evitaret, & re ipsa testaretur, regnum suum non esse de hoc mundo, *Joh. 18. v. 36.*

Turba hæc imago est omnium eorum, qui apud Christum temporalia quarunt, de spiritualibus ne tantillum solliciti. At cum temporale non satiet animam, cui vera & certa sedes est æternitatis, ad spiritualia imprimis anhelemus, *Matth. 6. v. 20.*

Dominica Judica.

Evangelium Johan. 8. vers. 46. 59.

Num. 12. vers. 3. de Mose dicitur, quod fuerit vir afflictissimus super omnes homines, qui unquam vixerunt in mundo. Nam soror ejus Miziam ac frater

Aaron contra ipsum murmurabant, imò totus populus aliquoties contra ipsum insurrexit, ut queratur ipse *Exod. 17. v. 4.* adhuc paululum abest, & lapidabunt me.

Moses